

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

avgust 2024. godine

Bilten broj 8/2024

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Brojne nepravilnosti u trošenju državnog novca prođu bez reakcije nadležnih institucija	3
Debata o rasipanju javnih resursa: Javna preduzeća	4
Inicijative i analize.....	7
Ministarstvo ne odgovara na pitanje koliko bi se novca slilo u državni budžet od projekta „Jadar“ ...	7
Mediji	8
Šta da radiš u Srbiji kad si Rus.....	8

Aktivnosti

U avgustu smo radili na projektima koje smo otpočeli u ovoj i prethodnoj godini.

Među njima je rangiranje svih opština i gradova na osnovu Indeksa transparentnosti lokalne samouprave (LTI 2024), istraživanje o javnim preduzećima na lokalnom nivou, utvrđivanje Lokalniog indeksa participativnosti LIPA 2024, odnosno uključivanju građana u planiranje budžeta i izveštavanju o trošenju novca.

Bili smo aktivni u koaliciji prEUgovor, koja parti proces evropskih integracija Srbije.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom jula. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U julu smo imali 74 objavljene vesti o našim aktivnostima ili izjave predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je i Prilog za konsultacije o izmenama i dopunama Zakona o oglašavanju – državno i političko oglašavanje, koje smo dostavili Ministarstvu unutrašnje i spoljne trgovine.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Brojne nepravilnosti u trošenju državnog novca prođu bez reakcije nadležnih institucija

19. avgusta 2024.

Brojne nepravilnosti u trošenju državnog novca prođu bez reakcije nadležnih institucija, a mnogi ugovori o velikim i skupim državnim projektima, poput EXPO 2027, imaju specijalne procedure i nisu u potpunosti dostupni javnosti, neki su od problema na koje su ukazali učesnici debate, u organizaciji Transparentnost Srbija.

O javnim nabavkama, pravnom ambijentu u kojem se odvijaju, načinu na koji ih mediji prate i tome koliko su građani svesni da je reč o njihovom novcu, razgovarali su Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija, Radmilo Marković, novinar Balkanske istraživačke mreže (BIRN) i ekonomista Mihailo Gajić iz ekonomsko-istraživačke mreže Libek.

Jedna od glavnih tema debate je bili su EKSPLO 2027 i velike investicije koje država najavljuje, a koje se odvijaju uz nedovoljnu transparentnost.

„Tek ćemo videti koliko će biti ‘izuzetih’ javnih nabavki, po specijalnoj proceduri. To još nije prikazano u statistikama“, naveo je Nenadić.

On smatra da to „možda i jeste bio predizborni projekat jedne političke stranke i koalicije, ali nipošto nije program bilo kojeg organa države Srbije, ma koliko da se stvara privid da je reč o tome“.

„Imamo na sajtu Vlade Srbije banere, slike, video materijale, nešto što izgleda dosta lepo, što se populariše i svaki razuman čovek iz Srbije ili inostranstva bi pomislio da je to neki razvojni program Republike Srbije, a onda tražimo od te iste Vlade da nam dostavi dokument, ne sličice, nego dokument programa Skok u budućnost i Vlada nam odgovara da to ne postoji“, objasnio je Nenadić.

Što su projekti veći i predstavljeni kao „nacionalni interes“, to su mehanizmi za kontrolu trošenja javnih sredstava manji, rekao je Nenadić, koji to vidi kao srpski paradoks.

„S jedne strane, imamo međudržavne sporazume, posebne zakone, razna tomačenja ili otvorena kršenja procedura kroz koje se realizuju ti najvažniji projekti, a s druge strane, desi se da neko bude uhapšen za nabavke običnog kancelarijskog materijala i nekakve sitne radove“, napomenuo je Nenadić.

Da ugovori koji bi trebalo da budu javni zapravo ne mogu da stignu do javnosti, primetio je i Marković, uz podsećanje da to nije novost, već stara praksa.

„Setimo se kako je predstavljen javnosti ugovor sa Fiatom. Sve je zacrnjeno“, opisao je Marković.

On je skrenuo pažnju i na praksu međudržavnih sporazuma, pri čemu kao poseban problem vidi način na koji se sprovode. Kao primer, izdvojio je sporazm sa Kinom, koji je bio sklopljen 2009. godine, a na osnovu kojeg se dalje išlo u izvođenje raznih infrastrukturnih radova.

Marković je ocenio da upravo takve nedovoljno javne procedure govore o skretanju Srbije sa evropske agende. „Taj pokazatelj da se sve ono što je vredno i sve ono što je skupo izmešta iz javnih nabavki pokazuje zapravo da mi ne idemo tim putem, nego da idemo nekim svojim putem, pored staze“, precizirao je Marković.

Gajić je dodao da je problem i to što se sporne stvari u javnim nabavkama završavaju bez sudskog epiloga. Šta god se desi, ništa se ne završava optužnicama, naglasio je on i konstatovao da je „žaba skuvana“.

Mi smo navikli da se krade i izvlači novac iz državnih preduzeća i da država zapravo ne služi samo da podmiri potreba građana kao servis, budući da oni plaćaju porez, nego kao neko vrsta posebnog entiteta, primetio je Gajić.

Sa njime je saglasan i Marković, koji je rekao: „Kada novinari nešto otkriju, ne postoji odgovor za to eventualno učinjeno delo, nema naknadno nikakve reakcije pravosuđa, ali to je sudbina svih drugih tekstova novinara.

S druge strane, za Gajića je još veći problem to što građani zapravo nemaju osećaj da plaćaju porez.

„Nivo fiskalne iluzije je u Srbiji jako visok zbog toga kako je krojen naš poreski sistem“, kazao je on i podsetio da pravu svest jedino zapravo

imamo o plaćanju poreza na imovinu, jer nas redovno podsećaju na kvartalna plaćanja.

Nemamo, međutim, predstavu o ostalim porezima koji se takođe plaćaju mesečno, ali se automatski odbijaju od naših zarada ili nam ih odmah obračunaju prilikom kupovine u prodavnici, rekao je Gajić.

Nenadić je priču o javnim nabavkama povezo sa predizbornim obećanjima, koja zapravo podrazumevaju trošenje para građana i javne nabavke.

Kako je podsetio, čujemo obećanja o izgradnji novih puteva, mostova, železnica, škola i bolnica, koja često nisu potkrepljena informacijama o tome kako će se sve to finansirati.

Čak i kada se ta predizborna obećanja ispunjavaju, što se ne dešava uvek, to se ne čini kroz one procedure koje poznaje naš zakon“, zaključio je Nenadić.

Pogledajte snimak debate [na Youtube kanalu TS](#).

Debata o rasipanju javnih resursa: Javna preduzeća

25. avgusta 2024.

Javna preduzeća u Srbiji su stecište partijskih ljudi, bez profesionalnog menadžmenta, uglavnom su veliki gubitaši i kreatori crnih rupa u budžetu, zajednička je ocena učesnika debate Transparentnosti Srbija o rasipanju javnih resursa. O trošenju para građana Srbije na nenanamesnki i neracionalan način, uz "preskakanje" zakonskih procedura, govorili su programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić, predsednik Saveta za borbu protiv korupcije Miroslav Milićević i programski

direktor ekonomsko-istraživačke mreže Libek Mihailo Gajić.

Kao primer spornog rukovođenja javnim preduzećima oni su izdvojili

Elektroprivredu Srbije (EPS), dovedenu do

velikih finansijskih problema i havarija postrojenja koje su ozbiljno mogle da ugroze snabdevanje Srbije strujom.

"Javna preduzeća bi trebalo građanima da ponude što kvalitetnije usluge. Ipak, ona su izuzetno ranjiva i stecišta su korupcije. Raspoložu ogromnim resursima i sasvim je logično da će pre biti meta različitih nepravilnosti, netransparentnosti i kupovine političkog uticaja", primetio je Nenadić. On je podsetio da ta preduzeća obavljaju razne komunalne delatnosti i poslove od opšteg interesa i ne moraju nužno da budu profitabilna. Može se čuti da predstavnici tih preduzeća kažu da su poslovali sa profitom, "zato što taj profit koji oni ubiraju veoma često dolazi iz monopolskog položaja u kojem se ta preduzeća nalaze", ukazao je Nenadić. On je ocenio i da se u takvim preduzećima naveliko zaobilaze brojne zakonske obaveze, poput javnog raspisivanja konkursa.

I predsednik Saveta za borbu protiv korupcije Miroslav Milićević je predočio da javnim preduzećima cilj ne mora da bude profitabilnost, ali da moraju da teže racionalnoj potrošnji, jer raspoložu novcem građana. "Ona moraju da posluju po principu da prave što manji trošak za državu. Ipak, međutim, služe za zadovoljenje određenih političkih i partijskih potreba", smatra Milićević i ukazuje da javna preduzeća, suprotno

svim pravilima, služe da se iz njih izvlači profit. On je kao jedan od ključnih problema označio i to što je princip stručnosti u javnim preduzećima uglavnom zanemaren.

"Jedna od kućnih

stvari je ko njima rukovodi, kako se donose odluke i povrh svega ko u tim preduzećima odgovara ako one ne funkcionišu kako treba", naglasio je Milićević. On je zapazio i da javna preduzeća služe za promociju i da se i na taj način troše sredstva. "Javna preduzeća su mesto gde mogu da se promovisu kadrovi, mogu da promovisu političke ideje. Mi smo jedna od verovatno retkih zemalja koje imaju javna preduzeća na državnim dotacijama, a sponzori su velikih priredbi i velikih okupljanja", primetio je Milićević.

I ekonomista Gajić smatra da je u posao koji treba da obavljaju javna preduzeća uneto mnogo "političkih razmatranja". On potencijalno rešenje vidi u novim zakonskim propisima koji su deo pregovora i aranžamana sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF). "Ideja da se iz javnog preduzećaja sve prebaci u DOO ili akcionarsko društvo ima nekog smisla. Postoji uporedna praksa koja kaže da bi to trebalo da poveća odgovornost, jer bi se napravio državni holding gde se zna ko je zapravo upravljač", rekao je Gajić. On misli da bi u tom slučaju sve bilo jasnije i da bismo lakše mogli da lociramo ko je kriv kada dođe do nekog problema. Trenutno je na delu princip "difuzije odgovornosti" u javnim preduzećima, jer mi, zapravo, ne zamo ko njima rukovodi, da li je to direktor ili resorno ministarstvo.

Gajić se dotakao i privatizacije javnih preduzeća, uz konstataciju da ona nije rešenje, ako je reč o preduzećima koja su u monopolskom položaju.

Prema njegovom mišljenju, "tu nećemo videti mnogo napretka za nas kao potrošače koji koristimo i plaćamo usluge takvih preduzeća koja su u monopolskom ili kvazimonopolskom statusu". Rešenje je otvaranje tržišta, uklanjanje svih barijera koje postoje, a koje često nisu samo zakonske. Liberalizacija, a onda, naravno, i privatizacija nekog dela preduzeća", kazao je Gajić.

S druge strane, Nenadić je analizirao i to da li se, uprkos brojnim obećanjima, u proteklih 12 godina aktuelne vlasti na čelu sa Srpskom naprednom strankom (SNS) nešto promenilo kada je reč funkcionisanju javnih preduzeća. On

je podsetio da se na početku vlasti SNS govorilo o zakonu koji bi trebalo da unapredi profesionalnost u javnim preduzećima. Kako je podsetio, "mogli smo da čujemo te 2012. da se javnim preduzećima više neće upravljati po partijskom ključu i da će tu da rukovode stručni direktori izabrani na konkursu, imaćemo zahteve stručnosti za članove nadzornih odbora". "Međutim, u praksi se to nije dogodilo, konkursi ili nisu sprovedeni ili su bili selektivni" zaključio je Nenadić.

Pogledajte snimak debate [na Youtube kanalu TS..](#)

Inicijative i analize

Ministarstvo ne odgovara na pitanje koliko bi se novca slilo u državni budžet od projekta „Jadar“

28. avgusta 2024.

Transparentnost Srbija [zatražila](#) je od Ministarstva finansija preciznu informaciju o tome koliko bi se od projekta "Jadar" novca slilo u državni budžet i kasu lokalnih samouprava, ali te podatke još nije dobilo, izjavio je programski direktor te organizacije Nemanja Nenadić.

„Ministarstvo finansija ignoriše taj zahtev za pristup informacijama i na taj način značajno smanjuje snagu tih finansijskih argumenata koji se plasiraju u javnosti“, kazao je Nenadić za FoNet.

On je podsetio i na izjave ministra finansija Siniše Malog koje se tiču bruto društvenog proizvoda i njegovog rasta zbog projekta „Jadar„.

„Čuli smo da će bruto društveni proizvod porasti 10 do 12 milijardi, valjda, ne zna se ni u kom periodu, ni šta je sve tu uračunato, kako se došlo do te sume“, naveo je Nenadić.

On je primetio i da se priča o litijumu veoma često u javnosti doživljava kao potencijalno koruptivna, a predstavnici vlasti su ti koji tome najviše doprinose.

„Oni vrlo aktivno promovišu nešto što je, za sada, privatni projekat, predstavljajući kao da je reč o stvari koja je dobra za državu i koju treba podržati“, objasnio je Nenadić.

Programski direktor Transparentnost Srbija se osvrnuo i na najave referendumu o iskopavanju litijuma u Srbiji i istakao koje tu potencijalne probleme vidi u dosadašnjim postupcima i nastupima predstavnika vlasti.

„Srbija ima zakon o referendumu i narodnoj inicijativi koji, između ostalog, nalaže državi da bude neutralna kada se odlučuje o referendumskom pitanju. Predstavnici države ne smeju da nastupaju, kad je reč o referendumu, tako što pozivaju građane da glasaju za ili protiv nekog predloga“, podsetio je Nenadić.

Pogledajte [zahtev TS](#).

Mediji

Šta da radiš u Srbiji kad si Rus

Peščanik, Zlatko Minić, 6. avgusta 2024.

Na koju nacionalnu manjinu, političku partiju ili partijskog lidera pomislite kad čujete izraz manjinska politička partija? Neko možda na Savez vojvođanskih Mađara, neko na SDA, neko na Rasima Ljajića (koji, uzgred, odavno nije na čelu manjinske političke stranke). Ako ste iz Niša, postoje dobri izgledi da ćete pomisliti na Rusku stranku, čiji je odbornik sačuvao NS većinu u tom gradu.

Otkud Rusi u Nišu, pitanje je koje je već postavljano, analizirano.

Nije Niš, međutim, jedino mesto u Srbiji u kojem je Ruska stranka osvojila odborničko mesto, niti su u Nišu to prvi put učinili na junskim lokalnim izborima. Stoga bi bilo pogrešno zaleteti se i zaključiti da je ova partija progurana da izađe na izbore za nišku skupštinu samo kako bi otežala ili onemogućila da opozicija preuzme vlast. Ona nije nastala ni kao kakav produkt Vučićevog skorašnjeg izbornog inženjeringa, nauke u koju se najviše ulaže poslednjih godina. Osnovana je i registrovana, naime, još 2013. godine, izlazila je na lokalne i parlamentarne izbore u više navrata, osvajala glasove rusofila (ili putinofila), a najveći uspeh je mandat narodnog poslanika sa poslednjih parlamentarnih izbora.

Najviše pažnje privukla je, međutim, kao „jezičak na vagi“ u Nišu, a u diskusiji o ovoj stranci, odnosno njenoj izbornoj listi, u fokusu je, i u junu i u decembru 2023. godine, bilo pitanje da li je zaista reč o stranci (odnosno listi) koja zastupa interese ruske nacionalne manjine.

Kao takva je registrovana. Zakon o političkim strankama propisuje da delovanje manjinske partije treba da bude „posebno usmereno na predstavljanje i zastupanje interesa jedne nacionalne manjine i zaštitu i unapređenje prava pripadnika te nacionalne manjine“. Dovoljno je da tu brigu upišete u osnivačka akta. Zakon omogućava da, pored naziva ćirilicom na srpskom, manjinska stranka može da upiše i naziv na jeziku i pismu nacionalne manjine. Od osam ruskih partija, samo tri su iskoristile to pravo.

Zakon o izborima za narodne poslanike (i Zakon o lokalnim izborima koji sadrži istovetne odredbe) propisuje dodatne uslove da izborna lista, čak i ako je podnosi stranka registrovana kao manjinska, dobije status izborne liste nacionalne manjine, što joj daje pogodnost nižeg izbornog praga.

Izborna komisija treba, naime, da utvrdi da je osnovni cilj podnošenja liste predstavljanje i zastupanje interesa nacionalne manjine, kao i zaštita i poboljšanje prava pripadnika nacionalne manjine, u skladu sa međunarodnim pravnim standardima i može da zatraži mišljenje nadležnog nacionalnog saveta nacionalne manjine o tome da li određena izborna lista može imati položaj izborne liste nacionalne manjine. Konačno, izborna komisija će rešenjem odbiti predlog da utvrdi položaj izborne liste nacionalne manjine ako je nosilac liste ili kandidat za odbornika osoba za koju je opštepoznato da je član druge

političke stranke koja nije politička stranka nacionalne manjine ili ako se utvrde druge okolnosti koje nesumnjivo ukazuju na nameru da se izigra zakon.

Ne treba podsećati na brojne slučajeve nesumnjivih namera da se izigra zakon, na izborima ove i prošle godine, ali i prethodnih godina, kako lokalnim, tako i republičkim. Bilo je, međutim, i slučajeva odbijanja listi, ali pri tome treba razlikovati slučajeve kada su liste (manjinske ili kvazimanjinske) odbijane zbog nedovoljnog broja podnetih potpisa i kada im nije dodeljivan status manjinske liste, kao u slučaju Srpsko ruskog pokreta 2016. godine. Tada je utvrđeno da lista nije podnela dokaze o svom političkom delovanju na predstavljanju i zastupanju interesa nacionalne manjine i zaštiti i poboljšanju prava pripadnika nacionalne manjine.

Ko i kako zapravo može da zastupa interese manjinske zajednice i na koji način?

Pitanje (političkog) zastupanja interesa manjinske zajednice i registrovanje manjinske političke stranke ne može se, u slučaju ruske zajednice, poistovećivati sa rusofilijom (da ostavimo po strani da li je reč o rusofiliji ili putinofiliji), niti sa pravom da se neko oseća ili izjašnjava kao Rus. Ili kao Ukrajinac, Bošnjak, Crnogorac. Ni zakon o političkim strankama, ni izborne komisije ne mogu i ne smeju da prebrojavaju krvna zrnca, posebno ne na osnovu toga da li nečije ime i prezime „zvuče ruski“ (ili bošnjački, slovački, kako god) a nije pristojno da to čine ni mediji.

To znači da svako može da se proglasi Rusom, pa čak i ako ne govori jezik, svako može i da radi na unapređenju položaja manjinske zajednice, ali je pitanje da li je to dovoljno da dobije mogućnost da izlazi na izbore pod povlašćenim uslovima.

RIK, kao političko telo, nije imao ujednačene kriterijume u prošlosti pri odlučivanju da li će podnetoj listi dodeliti položaj političke stranke nacionalne manjine. Pre osam godina imali smo pomenuti slučaj odbijanja dodele povlašćenog statusa, a s druge strane povlašćeni status, posebno na lokalnim izborima u decembru 2023. i junu 2024. godine, dobijale su liste koje su podnosile stranke registrovane kao manjinske, ali za koje se nije mogao izbeći utisak da su nazivom liste želele da „prevare“ birače i odvuku glasove opozicionih pokreta i stranaka sličnih naziva. Neke od njih su postigle cilj i osvojile odbornička mesta. Takav je primer lista „Dosta politike – Savski venac je naš“ – koalicije Zelene stranke Srbije koja zastupa Slovake i Građanske stranke Grka Srbije. Ta lista je osvojila 2,7 odsto glasova na Savskom vencu u Beogradu, od kojih većina verovatno nije znala da daju glas za poboljšanje prava pripadnika slovačke i grčke zajednice u toj centralnoj beogradskoj opštini. Jer to je, valjda, cilj izlaska, pod povlašćenim uslovima, ove koalicije na lokalne izbore.

Šta je cilj ruskih partija? Kandidat Ruske stranke koji je u Valjevu osvojio mandat na listi „Ekologija, zeleno Valjevo – stil života“ medijima je potvrdio da nije Rus već Srbin, ali on ima dosta prijatelja iz srpsko-ruskog prijateljstva, a i „pravoslavci smo i jedni i drugi“. Ostali smo uskraćeni za informaciju da li je zaštita životne sredine u Valjevu glavni problem koji muči tamošnju rusku nacionalnu manjinu.

Da budem jasan, bez ironije – nije sporno kao pripadnik manjine ili kandidat ili lider manjinske partije patiti zbog ekoloških problema, ali je sporno tražiti povlašćene izborne uslove da bi rešavao (navodno ili stvarno) ekološke probleme. Nije sporno registrovati manjinsku partiju i ako nisi pripadnik manjine, ako misliš da

će tvoja ljubav prema nekoj naciji biti bolje izražena kroz političko delovanje nego, na primer, kroz udruženje koje promoviše ljubav prema tom narodu. Ali je sporno izaći na izbore pod povlašćenim uslovima da bi promovisao tu svoju ljubav ukrštenu sa, na primer, srpskim nacionalizmom i antiglobalizmom.

Tako, na primer, famozni odbornik Ruske stranke u Nišu potvrđuje da nije Rus, da ne zna ruski, već da je Srbin, rusofil. Upravo je rusofilstvo navedeno kao jedna od stavki u opisu ideologije ove partije na njenom sajtu, uz socijalni konzervativizam, evroskepticizam, antiglobalizam i srpski nacionalizam. Njen cilj je „zaštita ruske manjine“, ali istovremeno „radi u interesu većine u Srbiji“. Što se u Nišu pokazalo kao živa istina. Inače, nisam siguran da je srpski nacionalizam doneo dobro „većini u Srbiji“. Bar ne nacionalnoj većini. Političkoj većini, aktuelnoj, u ekonomskom smislu, svakako jeste.

A šta je srpski nacionalizam doneo manjinskim narodima u Srbiji, i šta je doneo narodima u nekim drugim zemljama, poznato je, ako ne „većini“, a ono bar čitaocima Peščanika. Ali je taj nacionalizam, nekako, uklopiv sa zaštitom manjine, ruske. Pa tako imamo manjinske partije koje razvijaju većinski nacionalizam i rade u interesu Srba. Možda ćemo jednog dana videti i bošnjačke i mađarske manjinske stranke kojima je ideologija srpski nacionalizam. Za sada za tim nema potrebe jer bošnjačke i mađarske autentične manjinske partije imaju dobre odnose sa političkom većinom.

U bošnjačkom korpusu postoji politička borba, poslednjih godina iskristalisale su se tri političke opcije, a registrovano je čak 13 partija. U mađarskom, konkurencije praktično nema, iako u registru, pored SVM, postoji još pet aktivnih mađarskih manjinskih partija.

Kad smo kod registra, aktivne su ukupno 123 stranke, od toga 74 manjinske. Uz pomenute bošnjačke (13), ruske (8) i mađarske (6), postoji i osam slovačkih. U Kovačici i Bačkom Petrovcu slovačke manjinske stranke imaju ukupno odbornika koliko i na Savskom vencu – jednog. Preciznije, na izbore u Kovačici nije izašla niti jedna, dok je u Bačkom Petrovcu mandat osvojila slovačka manjinska stranke osnovana mesec i po pre izbora.

U registru su i po sedam romskih i albanskih partija, po četiri vlaške i bugarske, po tri makedonske i bunjevačke, po dve hrvatske, rumunske, rusinske, crnogorske i grčke i jedna goranska.

I nisu, po nazivima sudeći, samo ruske okrenute ili posvećene „radu u interesu većine u Srbiji“ ili rešavanju problema i zaštiti pripadnika većine.

Među pomenutih osam slovačkih su partija Ratni veterani za Srbiju (koja ima upisan i naziv na jeziku manjine – Vojnovi veterani pre Srbsko) i Jaka Srbija – Silné Srbsko, sa sedištem u Kragujevcu.

Nedaleko od Kragujevca, u Jagodini je sedište jedne od ruskih partija – BUNT – Prava Srbija – БУНТ-Настоящая Сербия, dok je u Požarevcu Srpsko ruska partija vukovi. Za Ruse i Srbe brine i Narodna jaka Srbija – Народная сильная Сербия, dok Evropska zelena partija – Европейская Партия Зеленых brine za probleme celog kontinenta, a posebno Rusa u Šapcu, gde je registrovana (kao i partija – doajen u zaštiti Srba i Rusa – Ruska stranka).

Konačno, već pomenuta osma ruska stranka, osnovana ovog leta, nosi naziv koji ne ostavlja mesto zabuni: Socijalistički radnički pokret – manjinska politička partija ruske nacionalne manjine u Republici Srbiji, sa sedištem u, gde bi drugo, radničkoj Rakovici.

Na kraju teško pitanje, na koje nemam odgovor – da li je potrebno promeniti okvir i model političkog zastupanja manjinskih interesa. Možda je to pitanje samo potpitanje mnogo težeg – treba li iz korena menjati izborni model u Srbiji. A u vezu sa manjinskim strankama, pravo pitanje zapravo je – kako sprečiti zloupotrebu povlašćenog izbornog položaja? Što je jedno od niza pitanja povezanih sa izbornim malverzacijama i izbornim uslovima. Dok ima želje, volje i mogućnosti da se krade na izborima, naći će se i način. Manjinske partije i kvazimanjinske kvazipartije samo su jedno od oruđa.

Zlatko Minić za [Peščanik](#)

